

La.-Co. 196

Ma. 1

Πρᾶξις σὺν θεῷ τετάρτη

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότης Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν
 βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης
 τῆς αὐτοῦ θεοστέπτου μητρὸς ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, Καλάνδαις
 Ὀκτωβρίαις ἰνδικτιῶνος ἑνδεκάτης 5
 συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβὲς
 θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμ-
 πρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας
 τουτέστι Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρωτοπρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ῥώμην ἀγιωτά-
 της ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου καὶ Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου 10
 πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ῥώμην εὐαγοῦς μονῆς τοῦ ἁγίου
 Σάββα ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ
 ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ
 Ταρασίου τε τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλυνύμου
 Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης 15
 καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων μοναχῶν καὶ τοποτηρη-
 τῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως
 καθεσθέντων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἁμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης
 ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας
 συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόν- 20
 των τουτέστι Πέτρωνᾶ τοῦ πανευφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ
 Rom. 46ο θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀψικίου καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ ὀστιάριου καὶ λογοθέτου
 τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθεσίου
 Ma. 4 καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τὴν προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει
 παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων καὶ παντὸς 25
 τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος
 προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ θεοῦ εὐαγγελίων
 Ha. 16ο Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Κατὰ τὰς διελθούσας προσεχῶς πράξεις
 πνοῆς κυρίου παντοκράτορος διδασθῆναι ἡμᾶς παροιμιακῶς ἀλήθειαν ἐμελέτησεν ὁ
 λάρυγξ ἡμῶν, ὅτι τοῖς ἀναγνωσθεῖσι γράμμασι τῶν ἀγιωτάτων ἀνδρῶν ἀνατολῆς 30
 καὶ δύσεως σύμφωνοι γεγόναμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ προφητικὸς λόγος ἐντέλλεται ἡμῖν·

29–30 Prou. 8,7

HV T M

1 Πρᾶξις – τετάρτη om. T^{ac} spatio relicto, suppl. T² | σὺν θεῷ om. M ed. Rom.* | τετάρτη] δ' + κεφάλ(αιον)
 α' H, om. V^{ac} (πρᾶξις δ' add. V^{1-2mg}) 3 βασιλείας – δεσποτῶν] βασιλέων τῶν ὀρθοδόξων V 4 αὐτῶν
 αὐτοῦ H 4–5 Καλάνδαις Ὀκτωβρίαις om. V 6 τῆς² om. V 6–7 καὶ² – θέσπισμα om. V
 7 συναθροισθείσης om. V 9 τουτέστι] ἡγουν V | πρωτοπρεσβυτέρου] α' πρεσβυτέρου (sic) HV
 12 Σάββα H ed. Rom.* | ἐπέχοντος H 14 τε om. H | καὶ ἀγιωτάτου om. V 20 καὶ μεγαλοπρεπεστά-
 των om. V 21 τουτέστι om. V | ἀπὸ ὑπάτων om. V 22 θεοφυλάκτου om. V | ὀστιάριου H T
 24 πάσης om. V | κατὰ – πράξει om. V | τὴν om. H | πράξει] τάξει H 25 τῶν om. V | τε om. V M
 25–26 παντὸς τοῦ] τοῦ λοιποῦ V 28 πράξεις προσεχῶς H | προσεχεῖς V 29 πνοῇ ... διδάσσα H
 M 30 λάρυγξ] φάρυγξ Sept., sed λάρυγξ aliis quoque locis inuenitur, cf. e.g. Greg. Naz. or. 32, c. 20,6 Mores-
 chini/Gallay 31 ἀλλ' om. T

In dei nomine actio quarta

La.-Co. 195

Ma. 2

In nomine domini et dominatoris Iesu Christi ueri dei nostri
 imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et
 Heirenæ deo redimitæ matris eius octauo anno consulatus eorum, Kalendis
 5 Octimbribus indictione undecima
 conueniente sancta et uniuersali synodo quæ per diuinam gratiam et piam sanctio-
 nem eorundem deo confirmatorum imperatorum congregata est in Nicensium clara
 metropoli Bithyniensium prouinciæ
 id est Petro reuerentissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti
 10 apostoli Petri et Petro reuerentissimo presbytero monacho et abbate uenerabilis
 monasterii sancti Sabæ Romæ siti retinentibus locum apostolicæ sedis almi et
 sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani

Tarasioque almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos
 nouæ Romæ
 15 <et> Iohanne ac Thoma reuerentissimis presbyteris monachis et uicariis apostolica-
 rum sedium orientalis dioeceseos
 sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ
 quæ cognominatur Sophia
 præsentibus et auscultantibus gloriosissimis et magnificentissimis principibus id
 20 est Petrona famosissimo exconsule patricio et comite deo conseruandi imperialis
 obsequii et Iohanne imperiali ostiario et logotheta militaris logothesi
 Rom. 460

et omni sancta synodo secundum ordinem in prima actione signatum Ma. 3
 præsentibus etiam et deo amabilibus archimandritis et egumenis atque omni mona-
 chica plenitudine
 25 propositis sanctis et intemeratis dei euangeliiis

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per antecedentes attentius actiones flatu Ha. 159
 domini omnitenentis nos docente secundum prouerbiatorem *ueritatem meditatam*
est guttur nostrum, quia litteris quæ lectæ sunt sanctissimorum uirorum orientis PL 129,272

P VE

1 In – quarta P^{1mg}: Incipit in dei Iesu Christi domini nostri nomine actio quarta E, om. V 4 Heirene E Irenæ
 ed. Rom.* | deo] a deo ed. Rom.* (cf. Act. III p. 223,4 et Act. VI 203 A 5–6, sed cf. deo redimitæ infra Act. V p. 533,4
 et Act. VII 363 E 5–6; deo coronatæ Act. II p. 113,4), om. V | matris bis P^{ac} (matris¹ del. P*) 5 Octimbribus]
 Octobr. ed. Rom. Octobris ed. Reg.* 7 deo om. VE | Nicacensium P^{ac} (ca eras. P*) 8 Bythiniensium P V
 Bithiniensium E, corr. ed. Rom. | prouintiæ P 11 Sabæ ed. Rom.* (ut semper) 15 et¹ add. ed. Rom. (cf. gr. et Act.
 II p. 113,15 al.) 16 dioc- VE 21 hostiario VE 25 dei om. ed. Rom.* 26 antecedentes V F²: ancedentes P ante et
 dentes (sic) E | attentius ~ προσεχῶς minus apte (προσεχῆς ~ attentus habent Gloss.), proxime ed. Rom.^{mg}

ἐπ' ὅρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι, ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών, κήρυξον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου, ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ, κηρύξατε, μὴ φοβεῖσθε, ταύτη οὖν τῇ προφητικῇ διαταγῇ ἐπόμενοι, ἱερεῖς ἄνδρες, κηρύξωμεν τὰς φωνὰς ἡμῶν εἰρήνην προσφθεγγόμενοι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶν ἀληθὴς Σιών καὶ πόλις τοῦ ἐπουρανίου βασιλείως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. γενήσεται δὲ τοῦτο πῶς; προαγέσθωσαν εἰς μέσον ἡμῶν, πρὸς ἀκρόασιν τῶν περιδόξων ἀγίων πατέρων αἱ βίβλοι, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενοι ποτίσωμεν ἕκαστος ἡμῶν τὸ καθ' ἡμᾶς ποίμνιον. οὕτω γὰρ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξελεύσεται ὁ ἡμέτερος φθόγγος καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν ῥημάτων ἡμῶν ἡ δύναμις, διότι οὐ μετατίθεμεν ὅρια ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν.

10

La.-Co. 197 Κωνσταντῖνος ὁ ὀσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· Κατὰ τὴν διαλαλιὰν Ταρασίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀγέσθωσαν εἰς μέσον αἱ βίβλοι καὶ αἱ χρήσεις τῶν μακαρίων πατέρων καὶ διαρρήδην τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ ἀναγνωσθήτωσαν.

Λεόντιος ὁ εὐκλεέστατος ἀσηκρήτις εἶπε· Τῇ ὀνησιφόρῳ καὶ σωτηριῳδῇ κελεύσει τοῦ ἀγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου πειθαρχοῦντες καὶ τῇ συναινέσει τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου καὶ ταύτην περαιῶσαι προθυμούμενοι προσ-αγηόχαμεν καὶ παρεστήσαμεν τὰς ἀγιωτάτας καὶ ἱεράς βίβλους. ὧν πρώτη ἡ θεόλεκτος καὶ θεόγραφτος βίβλος, ἦν καὶ νῦν προηγουμένως ἀναγνώσομαι. πάντες τοιγαροῦν νουνεχῶς καὶ ἐμφρόνως ἀκούσωμεν καὶ τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν ἀκριβῶς ἐπιγνώμεν, ὅπως ὁλόκληρον τὴν ὠφέλειαν καρπωσώμεθα.

20

Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω·

Ἐκ τῆς Ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσήν· ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσοῦ καθαροῦ, δύο πῆχεων καὶ ἡμίσεος τὸ μῆκος καὶ πῆχεος καὶ ἡμίσεος τὸ πλάτος. καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾷ τορευτὰ καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου· ποιηθήσονται χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου καὶ χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ

Rom. 461

1-2 Is. 40,9 7-8 Ps. 18,5; cf. Rom. 10,18 9 Prou. 22,28 10 cf. 2 Thess. 2,15 et 3,6 24-286,7 Ex. 25,1 et 17-22

4-5 τῇ - Χριστοῦ cf. Conc. Later., ACO ser. II, I p. 116,6-7 7-9 οὕτω - δύναμις cf. Conc. Later., ACO ser. II, I p. 316,1-2 9 μετατίθεμεν - ἡμῶν cf. Conc. Const. III, ACO ser. II, II 1 p. 202,25 et 416,20

HV T M 23-288,2 = Pa f. 280^{r-v} (lectiones singulares non adferuntur)

1 ὅρους ὑψηλοῦ ed.Rom.* ex Vc | κήρυξον] ὕψωσον Sept. (unde add. ὕψωσον post φωνήν σου T edd.)
2 κηρύξατε] ὕψωσατε Sept. 2-3 ταύτη - ἐπόμενοι] ταύτην οὖν τὴν προφητικὴν διαταγὴν τηροῦντες M 2 οὖν om. T 3 ἱερεῖς] οἱ ἱερεῖς M | ἡμῶν + ὕψωσομεν T edd., sed uide lat. et supra 5 προσφθεγγόμενοι HV edd. | μεσὸν H M | ἡμῶν H 6 ἀρυόμενοι V T M 7 καθ' ἡμᾶς V (cf. lat.): κατὰ αὐτὸ H ὑπ' αὐτὸν T κατ' αὐτὸν M | καὶ om. V 10 διδαχθέντες om. V | τὰς - παρελάβομεν] ἃς παρελάβομεν παραδόσεις V 11 ὀσιώτατος - Κωνσταντίας om. V | ἐπίσκοπος om. T edd., de V uide supra | τῆς om. ed.Rom.* | τὴν om. H 12 ἀγιωτάτου + ἡμῶν δεσπότου V 12-13 εἰς μέσον] ἐμεσὸν (sic) H εἰς μεσὸν M 13 χρήσεις] ῥήσεις ed.Rom.* | τῇ om. V 15 ὁ εὐκλεέστατος om. V 16 καὶ μακαριωτάτου om. V 16-17 τῇ - συνόδου] τῇ οἰκουμενικῇ συνόδῳ V 17 καὶ om. T edd. 18 ἀγιωτάτας καὶ om. V 18-19 πρώτη - καὶ om. V 19 θεόγραφτος] θεόγραφος H | νυνὶ HV 20 καὶ ἐμφρόνως om. V | ἀκούσωμεν V 21 ὁλόκληρον - καρπωσώμεθα] ὠφεληθῶμεν V 22 Ὁ αὐτὸς] Καὶ V 23 Ἐκ om. V 24 Μωυσὴν HV M Μωσῆν ed.Rom.* 25 πῆχεων] πῆχυς H | ἡμίσεος] ἡμίσεος V | πῆχεος] πῆχεως V 26 τορευτὰ χρυσᾷ (sic) H (χρυσᾷ V Pa quoque) | ἱλαστηρίου] θυσιαστηρίου H

scilicet et occidentis concordēs effecti sumus. sed quia propheticus nobis sermo praecipit: *super montem excelsum ascende, qui euangelizas Sion, praedica in fortitudine uocem tuam, qui euangelizas Hierusalem*, praedicate, *ne timeatis*, hanc ergo propheticam praeceptionem sequentes, sacerdotes uiri, praedicemus uoces nostras, 5 pacem annuntiantes ecclesiae catholicae, quae est uera Sion et ciuitas caelestis regis Christi dei nostri. quomodo autem fiet hoc? deferantur nobis in medium ad audientiam gloriosissimorum sanctorum patrum uolumina, et ex ipsis haurientes potemus singuli gregem nobis commissum. taliter enim et *in omnem terram exhibet sonus noster et in fines orbis terrae uerborum* uirtus nostrorum, pro eo quod non transferimus 10 *terminos quos posuerunt patres* nostri, sed apostolice docti *tenemus traditiones quas accepimus*.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiae Cypri dixit: Secundum assertionem Tarasii sanctissimi patriarchae deferantur in medium libri et testimonia beatorum patrum et liquido sanctae huic synodo relegantur.

La.-Co. 198

15 Leontius clarissimus a secretis dixit: Proficuae ac salubri iussioni sanctissimi patriarchae et consensui uniuersalis synodi huius parentes et hanc terminare satagentes attulimus et exhibuimus sacrosanctos libros. quorum primus est diuinitus electus et scriptus liber, quem et nunc prae omnibus legam. omnes igitur attentius et prudentius audiamus et dictorum uirtutem certius agnoscamus, quatinus integre 20 utilitatis fructum capessere ualeamus.

Idem legit:

De Exodo filiorum Israel

PL 129, 273

Locutus est dominus ad Moysen: facies propitiatorium de auro mundissimo, duos cubitos et dimidium tenebit longitudo eius, semissem et cubitum altitudo. duos 25 quoque cherubim aureos et productiles facies ex utraque parte oraculi. cherub unus

23–287,5 cf. LC I 15 p. 169,1–5 (= I Capit. p. 104,1–4) = *Hadr. p. 36,25–28 (In eadem [i. e. quarta] actione. Capitulo XLVII): Quam absurde agant (agunt Hadr.), qui ad confirmandas imagines exemplum diuinae legis proferunt dicentes (+ per Hadr.) propitiatorium et duos cherubim aureos et arcam testamenti (testimonii Capit.) praecipiente Domino Moysen (Mosen Hadr.) fecisse.

P VE

1 scilicet] uidelicet ed. Rom.* 2 Syon VE 3 tuam + exalta ed. Rom.* ex gr. T, sed cf. gr. HV M 4 predicemus codd. | nostras + exaltemus ed. Rom.* ex gr. T 5 Syon VE 9 orbis om. ed. Rom.* 10 apostolicae P V 12 Cipri P E 15 Proficue P E 16 uniuersali P 19 quatenus ed. Rom.* (ut semper) | integre codd. 24 cubitus ed. Rom. (corr. ed. Reg.) | semissem – altitudo] cubitum ac semissem latitudo ed. Rom.* ex Vulg. (ubi tamen uar. lect. semisse et cubitum), cf. infra p. 287,13